

Justitiedepartementet
Rosenbad 4
111 52 STOCKHOLM

Svar på SOU 2016:11 Olika vägar till föräldraskap

Försäkringskassan har i sak inga invändningar mot de förslag som lämnas i slutbetänkandet. Vi vill dock framhålla att en konsekvens av förslagen är att de svårigheter som redan i dag finns med att tillämpa vissa bestämmelser i socialförsäkringsbalken (SFB) sannolikt kommer att öka, en omständighet som enligt Försäkringskassans uppfattning förstärker behovet av att se över SFB i de delar som rör föräldraskap. Detta utvecklas i det följande.

Som anges i utredningen är SFB i stora delar skriven utifrån ett heteronormativt perspektiv och utan beaktande av möjligheterna till könskorrigering. Det innebär att vi har svårigheter med att tillämpa vissa bestämmelser när föräldrarna inte är en man och en kvinna samt när en person genomgår könskorrigering. Som exempel på bestämmelser som, enligt Försäkringskassan, behöver ses över kan följande nämnas.

I 12 kap. 5 § SFB sägs att ”barnets *mor* har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.” Skrivningen kan vara problematisk när den ska tillämpas på en gravid person som har ändrat könstillhörighet från kvinna till man (KtM).

Enligt 18 kap. 8 § SFB lämnas inte underhållsstöd om barnets *mamma* är boendeförälder och hon uppenbarligen utan giltigt skäl, låter bli att vidta eller medverka till åtgärder för att få faderskapet eller föräldraskapet enligt föräldrabalken till barnet fastställt.

Genom att det uttryckligen anges att regeln endast gäller när det är barnets mamma som är boendeförälder kan man fråga sig vad som händer om barnet inte har någon mamma utan istället två pappor. Det kan också ifrågasättas om den angivna skillnaden mellan mammor och pappor i fråga om skyldigheten att medverka i utredningen fortfarande är relevant.

Även i 18 kap. 17 § SFB görs en skillnad mellan manliga och kvinnliga vårdnadshavare. Försäkringskassan ifrågasätter även här om denna skillnad alltjämt är motiverad.

Notera att det ovanstående endast är exempel på bestämmelser som Försäkringskassan anser att det finns skäl att se över.

Sammanfattningsvis innebär de förslag som lämnas i utredningen omfattande förändringar av möjligheterna till föräldraskap. Eftersom Försäkringskassan redan idag har svårigheter med att tillämpa SFB i dessa delar, vilka kan komma att öka till följd av förslagen, är det enligt Försäkringskassan önskvärt med en översyn av SFB. Det är viktigt att regelverket kan tillämpas oberoende av vägen till föräldraskap och utan att könstillhörighet sätter upp icke avsedda hinder. Om en sådan översyn inte görs finns risk att de förslag som lämnas inte får avsedd effekt.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av försäkringsdirektör Jan Andersson, verksamhetsområdeschef Alexandra Wallin, enhetschef Ulrika Björnberg och verksamhetsutvecklare Marie Bromér, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Marie Bromér